

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์

แนวคิดและทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ ประกอบไปด้วย 1) ทฤษฎีอรรถประโยชน์ 2) ทฤษฎีความพอใจแบบนับจำนวนได้ 3) ทฤษฎีความสุขมวลรวมประชาชาติ (Gross National Happiness – GNH) 4) ความหมายของความสุขระดับปัจเจกบุคคล 5) วิธีการวัดความสุขของแต่ละบุคคล 6) การพัฒนาดัชนีชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุขระดับโลก 7) การพัฒนาดัชนีชี้วัดความสุขในประเทศไทย และ 8) ดัชนีชี้วัดความสุขในระดับชุมชน หรือระดับพื้นที่

2.1.1 ทฤษฎีอรรถประโยชน์

อรรถประโยชน์ (Utility) หมายถึง ความพึงพอใจของผู้บริโภคแต่ละบุคคลที่มีต่อการบริโภคสินค้าและบริการ อรรถประโยชน์สามารถวัดค่าออกมาเป็นหน่วยตัวเลขได้ โดยที่อรรถประโยชน์ในการบริโภคสินค้าและบริการจะมีค่ามากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับปริมาณความต้องการของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้านั้นๆ กล่าวคือเมื่อเรามีระดับความต้องการสินค้าและบริการชนิดนั้นๆ มาก และเมื่อเราได้รับสินค้าและบริการนั้นในจำนวนที่มากเท่าไรเราก็จะมีระดับอรรถประโยชน์มากขึ้นเท่านั้น แต่ถ้ามีความต้องการสินค้าหรือบริการน้อย สินค้าหรือบริการนั้นจะให้อรรถประโยชน์น้อยด้วยเช่นกัน แต่อรรถประโยชน์ที่ผู้บริโภคได้รับนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับประโยชน์ที่แท้จริงของสินค้าและบริการนั้นเสมอไป (Mankiw 2005)

2.1.2 ทฤษฎีความพอใจแบบนับจำนวนได้ (The Cardinal Utility Theory)

1. ความมีเหตุผล (Rationality)

ผู้บริโภคย่อมมีเหตุผลในการตัดสินใจเลือกบริโภคสินค้าและบริการ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาความพอใจสูงสุด (Maximum Utility) ซึ่งการบริโภคเหล่านี้ถูกจำกัดด้วยรายได้ (income) ของผู้บริโภค

2. ความพอใจที่นับได้ (Cardinal Utility)

ความพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าและบริการสามารถวัดค่าออกมาเป็นตัวเลขได้ แต่ที่นิยมที่สุดคือวัดออกมาในรูปของตัวเงิน (Money) เพราะความพอใจของผู้บริโภคสามารถวัดได้จากหน่วยเงินของผู้บริโภคที่เตรียมไว้จ่ายในสินค้าและบริการในแต่ละหน่วย

3. ค่าคงที่ของความพอใจหน่วยสุดท้ายของเงิน (Constant Marginal Utility of Money)

ข้อสมมตินี้เป็นข้อสมมติที่จำเป็นมาก เพราะถ้าใช้หน่วยของเงินวัดความพอใจของผู้บริโภค หน่วยในการวัดต้องคงที่ ถ้าความพอใจของผู้บริโภคต่อหน่วย (Marginal Utility) เปลี่ยนแปลงไปเมื่อรายได้ (income) เพิ่มขึ้นหรือลดลง จะมีผลทำให้เครื่องมือวัดความพอใจมีค่าคงที่เป็นเส้นตรง ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะใช้วัดระดับความพอใจได้

4. การลดน้อยถอยลงของสินค้าส่วนเพิ่มหน่วยสุดท้าย (Diminishing of Marginal Utility)

กล่าวได้ว่า เมื่อผู้บริโภคได้รับสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จะมีผลทำให้อรรถประโยชน์หน่วยสุดท้ายของสินค้าหรือบริการลดลงตามลำดับ เช่น

อาหารชนิดเดียวกันงานที่ 1 จะให้ความพอใจกับเรามาก

อาหารชนิดเดียวกันงานที่ 2 จะให้ความพอใจน้อยกว่างานที่ 1

อาหารชนิดเดียวกันงานที่ 3 จะให้ความพอใจน้อยกว่างานที่ 2

5. อรรถประโยชน์รวม (Total Utility: TU)

หมายถึง ผลรวมของอรรถประโยชน์ทั้งหมดที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่ง ตั้งแต่หน่วยแรกจนถึงหน่วยที่ผู้บริโภคกำลังพิจารณาในขณะนั้น

6. อรรถประโยชน์เพิ่ม (Marginal Utility: MU)

หมายถึง อรรถประโยชน์หรือความพอใจของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้น เมื่อบริโภคสินค้าหรือบริการชนิดนั้นเพิ่มขึ้น 1 หน่วย สามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$MU_x = TU_x - TU_{x-1} \quad (2.1)$$

$$TU_x = U_1 + U_2 + \dots + U_x \quad (2.2)$$

$$\text{หรือ } TU_x = MU_1 + MU_2 + \dots + MU_x \quad (2.3)$$

โดยที่ : MU_x = อรรถประโยชน์เพิ่มจากการบริโภคสินค้าหน่วยที่ x

U_x = อรรถประโยชน์จากการบริโภคสินค้าหน่วยที่ x

TU_x = อรรถประโยชน์รวมจากการบริโภคสินค้าหน่วยที่ x

ความพอใจที่เกิดขึ้นจากการบริโภคสินค้าและบริการในแต่ละหน่วยเรียกว่า “ยูทิล (Util)” ความสัมพันธ์ของอรรถประโยชน์รวม (TU) และอรรถประโยชน์หน่วยสุดท้าย (MU) สามารถสรุปได้ดังนี้คือ ในช่วงที่ค่าอรรถประโยชน์หน่วยสุดท้าย (MU) มีค่าเป็นบวก ค่าของอรรถประโยชน์รวม (TU) จะมีค่าเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และเมื่อจุดที่ค่าอรรถประโยชน์หน่วยสุดท้าย (MU) มีค่าเท่ากับศูนย์ ค่าของอรรถประโยชน์รวม (TU) จะมีค่ามากที่สุด และในช่วงที่ค่าอรรถประโยชน์หน่วยสุดท้าย (MU) มีค่าเป็นลบ ค่าของอรรถประโยชน์รวม (TU) ก็จะลดลงเรื่อยๆ (ชเนศ ศรีวิชัยคำพันธ์ 2551)

2.1.3 ทฤษฎีความสุขมวลรวมประชาชาติ (Gross National Happiness – GNH)

สมเด็จพระราชาธิบดีจิกมี ซิงเย วังชุก ทรงริเริ่มปรัชญาในการพัฒนาประเทศโดยให้ความสำคัญทางด้านความสุขของประชากร ที่เรียกว่า “ความสุขมวลรวมประชาชาติ” โดยเน้นการพัฒนาทางด้านความสุขและความพึงพอใจของประชากรมากกว่าวัดการพัฒนาด้วยผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ เนื่องจากพระองค์ได้บทเรียนจากความผิดพลาดในการพัฒนาโลกในรอบ 50 ปีที่ผ่านมา และเห็นว่าประเทศจำนวนมากเข้าใจว่าการพัฒนาคือการแสวงหาความสำเร็จทางด้านวัตถุเพียงอย่างเดียว ซึ่งประเทศเหล่านี้ได้รับความสำเร็จในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจแต่ต้องแลกด้วยการสูญเสียเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ซึ่งหลายประเทศได้พิสูจน์ว่าการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจไม่ได้ก่อให้เกิดความสุขแก่ประชากรอย่างแท้จริง ต่อมาความสุขมวลรวมประชาชาติได้ปรับมาเป็นนโยบายของรัฐบาล โดยมุ่งเน้นการบริหารบนพื้นฐานและทิศทางการสร้างความสุขของประชากรเป็นสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามทฤษฎีความสุขมวลรวมประชาชาติไม่ได้เป็นการปฏิเสธในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจแต่อย่างใดแต่เป็นการพัฒนาในด้านต่างๆที่จะต้องสมดุลกันด้วย โดยรัฐบาลพยายามสร้างสิ่งแวดล้อมที่ทำให้ประชาชนสามารถแสวงหาและได้รับความสุขโดยยึดหลักแนวคิดทางด้านความสุขเป็นพื้นฐาน ซึ่งแนวคิดความสุขมวลรวมประชาชาติประกอบไปด้วย 4 เสาหลัก ได้แก่

เสาหลักข้อที่หนึ่ง “การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมและยั่งยืน” คือ การพัฒนาเศรษฐกิจต้องกระทำไปตามแนวทางสายกลาง โดยนำเอาปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและปัจจัยทางด้านจิตใจในส่วนลึกของประชาชนเข้ามาพิจารณาด้วย เพื่อให้การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นไปอย่างยั่งยืนและเสมอภาค บนพื้นฐานของสังคมที่เคารพประชาชนและวัฒนธรรมของตนเอง

เสาหลักข้อที่สอง “การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” คือ การให้หลักประกันที่ว่า การพัฒนาใดๆไม่ว่าจะมาจากภาครัฐบาล จากภาคเอกชน จากประเพณีท้องถิ่น หรือจากปัจเจกบุคคลจะต้องไม่ทำลายความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

เสาหลักข้อที่สาม “การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรม” เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในยุคปัจจุบัน เพราะคุณค่าของมนุษย์ เช่น ความมีเมตตากรุณา ความมีน้ำใจ ความอ่อนโยน ความเสียสละ ความอ่อนน้อมถ่อมตน การรู้จักให้อภัย การรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของตนเอง เป็นต้น กำลังถูกกัดกร่อนจากโลกจริตหรือความโลภ อันเนื่องมาจากลัทธิบริโภคนิยมที่กำลังครอบงำโลกในขณะนี้ อันที่จริงแล้วคุณค่ามนุษย์ดังกล่าว เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้สังคมมีความหมาย มีความเอื้ออาทรต่อกัน และทำให้สังคมสามารถดำรงอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ

เสาหลักข้อที่สี่ “การส่งเสริมการปกครองที่ดี หรือ ธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดในการนำพาประชาชนไปสู่ความสุขมวลรวมประชาชาติ โดยประเทศทั้งหลาย

ในโลกกำลังถูกแรงกดดันทั้งจากประชาชนท้องถิ่นและชุมชนระหว่างประเทศให้เข้าสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยหรือ ธรรมนูญสากล(การปกครองที่ดี)

ทั้งนี้หลักการนี้ จะมุ่งเน้นเพื่อสนับสนุนและสร้างเป้าหมายร่วมกันคือ การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมและยั่งยืน เน้นการพัฒนาที่โปร่งใส มีคุณธรรม เกี่ยวข้องไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งหลักการเหล่านี้ก่อเกิดความสุขแก่ประชากรมกกว่าการมุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวเพื่อสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติให้ได้มากที่สุด(สมเด็จพระราชาธิบดีจิกมี ซิงเย วังชุก 2542; ทวีวัฒน์ ปุณฺชกรวิวัฒน์และพวงแก้ว พรพิพัฒน์ 2550; พวงแก้ว พรพิพัฒน์ 2550)

2.1.4 ความหมายของความสุขระดับปัจเจกบุคคล

Jeremy Bentham (1748-1832) นักปรัชญาชาวอังกฤษคนสำคัญและหนึ่งในผู้ให้กำเนิดแนวคิดเรื่อง Utility เคยกล่าวไว้ว่า “Happiness is the greatest good” ซึ่งแปลความหมายได้ว่าความสุขคือสินค้าที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในการวิเคราะห์ของนักเศรษฐศาสตร์สำนัก Neoclassic กล่าวไว้ว่าความสุข (happiness) กับอรรถประโยชน์ (Utility) มักจะถูกใช้ในความหมายเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น เมื่อมีการผลิตและการบริโภคสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง แสดงว่าสินค้านี้ก่อให้เกิดความสุขแก่ผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ต่างกัน ซึ่งสินค้านี้จะสร้างความสุขให้แก่สังคม แนวคิดนี้ทำให้เกิดการยอมรับโดยทั่วไปว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจที่ทำให้สังคมมีทรัพยากรสำหรับการอุปโภค บริโภคเพิ่มขึ้น น่าจะทำให้อรรถประโยชน์รวมของสังคมเพิ่มขึ้น (ปราณี ทินกร, 2551) แต่นักเศรษฐศาสตร์ไม่ได้พูดถึงความสุขโดยตรง แต่มีทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utility theory) ของ Jeremy Bentham ได้กล่าวถึงอรรถประโยชน์ไว้ว่า คือความพอใจของมนุษย์อันเกิดจากการบริโภคสินค้าและบริการ ซึ่งใกล้เคียงกับความหมายของความสุขมากที่สุด โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการบริโภคสินค้าโดยก่อให้เกิดอรรถประโยชน์สูงสุด ในระดับสังคมก็มุ่งให้เกิดสวัสดิการทางด้านสังคมสูงสุด แม้จะดูเหมือนว่าทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์จะมีเป้าหมายอยู่ที่การบรรลุความสุข แต่ข้อสมมติที่อยู่เบื้องหลังทฤษฎีที่เชื่อว่า มนุษย์เป็นสัตว์เศรษฐกิจ (Economic Man) คือ เชื่อว่าปัจเจกบุคคลตัดสินใจทำกิจกรรมต่างๆ อย่างมีเหตุผล (Rational) สามารถเลือกสิ่งที่ต้องการอันเป็นประโยชน์ส่วนตน (Self Interest) เพื่อให้เกิดความพอใจสูงสุด ถ้าหากเขาอยู่ในฐานะผู้ผลิต เขาจะแสวงหาวิธีการผลิตที่ทำให้มีต้นทุนต่ำที่สุดหรือเพื่อให้ได้กำไรสูงสุด หรือถ้าหากเขาอยู่ในฐานะผู้บริโภค เขาจะแสวงหาอรรถประโยชน์สูงสุดจากการบริโภคโดยที่เสียรายจ่ายน้อยที่สุด และยังใช้กลไกตลาดเท่านั้นในการจัดสรรทรัพยากรและสินค้าเป็นสำคัญ เพื่อเชื่อว่าเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด (วรรณประยูรวงศ์และชนัญญา สิ้นชื่น 2551; ริงสรณ์ ภิรมย์ 2552)

Alexandrova ได้ให้ความหมายของความสุขในทางจิตวิทยาไว้ว่า ความสุขเป็นความรู้สึกรวมทางอารมณ์ที่แต่ละคนตัดสินว่ามีความสุขมากหรือน้อย ซึ่งขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตที่กำลังดำเนินอยู่ ประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีต และทัศนคติที่มีต่อการดำเนินชีวิต หลักการ วิธีคิด ประสบการณ์ชีวิต อาจมีทั้งที่ก่อให้เกิดความสุขและความทุกข์ และระดับของความสุขกับความทุกข์นั้น ขึ้นอยู่กับว่าเราจะจดจำประสบการณ์ชีวิตนั้น ได้มากหรือน้อย (รศรินทร์ เกรย์ ปังปอนด์ รักอำนวยการและศิรินันท์ กิตติสุขสถิตย์ 2549) ส่วน Layard ได้สรุปว่า ความสุข (Happiness) คือ ระดับความรู้สึกที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ดี หรือความรู้สึกเชิงบวก เช่น ความสนุกสนาน ซึ่งตรงกันข้ามกับความไม่สุข (Unhappiness) หรือความทุกข์ แต่เมื่อย้อนกลับไปพิจารณาความหมายตามภาษากรีกโบราณคือคำว่า Endonomia หรือความสุขประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นภาวะของจิตวิญญาณที่ดี (Wellbeing Spirit) โดยนักปรัชญากรีกโบราณ เช่น อริสโตเติล ซึ่งเชื่อว่าเป็นเป้าหมายของชีวิตเพื่อบรรลุซึ่งความสุขประเภทนั้นบนพื้นฐานของความประพฤติที่ดีงาม และมีคุณธรรมจริยธรรม ถึงแม้ว่าความหมายของความสุขในปัจจุบันจะแตกต่างจากความหมายของนักปรัชญากรีก แต่ก็มีการศึกษาวิจัยถึงมิติเชิงคุณภาพของความสุขในหลายประเด็นคือ บุคคลที่มีความชัดเจนในเป้าหมายชีวิตจะมีความสุขมากกว่าบุคคลที่ยังไม่มีความชัดเจน หรือบุคคลที่มีความสุขจะช่วยทำให้ชีวิตยืนยาวขึ้น และในปัจจุบัน องค์การอนามัยโลกก็ยอมรับว่า สุขภาวะที่ดี (Well-being) ไม่ควรจำกัดอยู่ที่สุขภาพกายแต่รวมถึงสุขภาพจิตที่ดีหรือความสุขด้วย (Alexandrova and Anna 2005; รังสรรค์ ภิรมย์ 2552)

2.1.5 วิธีการวัดความสุขของแต่ละบุคคล

ระดับความสุขนั้นขึ้นอยู่กับหลายองค์ประกอบ เช่น ความสุขเชิงอัตวิสัย (Subjective) ได้แก่ การมีศีลธรรม สมาธิ ปัญญา ความรู้สึกพอใจเพียง ไม่โลก และความสุขเชิงภาวะวิสัย (Objective) เช่น สุขภาพ ระดับการศึกษา การทำงาน สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว สภาพความเป็นอยู่ในชุมชน โดยการสร้างดัชนี ที่มีหลายองค์ประกอบ สามารถทำได้ 2 แบบคือ (รศรินทร์ เกรย์ ปังปอนด์ รักอำนวยการและศิรินันท์ กิตติสุขสถิตย์ 2549)

1) จากองค์ประกอบต่างๆ แล้วรวมเป็นดัชนีมวลรวม (Composite Index) โดยการให้ค่าถ่วงน้ำหนักแต่ละองค์ประกอบเท่ากัน หรือ ให้ค่าถ่วงน้ำหนักแต่ละองค์ประกอบไม่เท่ากัน

2) จากความรู้สึกรวมซึ่งจะเป็นคำถามเดียว แล้วจึงพิจารณาองค์ประกอบ โดยคำถามเดียว เช่น เมื่อพิจารณาจากทุกสิ่งทุกอย่างรวมกัน ท่านมีความรู้สึกพอใจในชีวิตอย่างไรในปัจจุบัน แล้วให้ผู้ตอบแบบสอบถามบอกถึงระดับความรู้สึกที่มีการแบ่งเป็นระดับต่างๆ กัน

วิธีการประเมินระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชน สามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท ได้แก่

1) ความอยู่ดีมีสุขเชิงอัตวิสัย หรือความสุขจากภายใน (Subjective Well-being, Happiness) คือ การตีค่าความสุขของปัจเจกบุคคล ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามภูมิหลังทางสังคม และวัฒนธรรมของตนเอง มักใช้วิธีการวัดโดยการให้คะแนนจากบุคคล

2) ความอยู่ดีมีสุขเชิงภาวะวิสัย หรือความสุขจากภายนอก (Objective Well-being, Happiness) คือ การวัดค่าความสุขของบุคคลจากองค์ประกอบภายนอก และเป็นความสุขที่จะเกิดขึ้นจากการมีองค์ประกอบที่เหมาะสมหลายด้านร่วมกัน ไม่ใช่เพียงตัวใดตัวหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นการวัดจึงนิยมนำมาทำเป็นดัชนีมวลรวม (Composite Index) เพื่อนำมาใช้ชี้วัดความสุขประเภทนี้ โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1) ความอยู่ดีมีสุขเชิงภาวะวิสัยที่มีค่าถ่วงน้ำหนักเท่ากัน คือ การสร้างดัชนีที่มีแนวคิดสำคัญว่า องค์ประกอบของความอยู่ดีมีสุขทุกด้านมีความสำคัญต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนเท่ากัน

2.2) ความอยู่ดีมีสุขเชิงภาวะวิสัยที่มีค่าถ่วงน้ำหนักต่างกัน คือ การสร้างดัชนีจากเหตุผลที่ว่า ความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบของความอยู่ดีมีสุขมีผลต่อประชาชนต่างกัน (รัฐสภารหัส 2552)

2.1.6 การพัฒนาดัชนีชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุขระดับโลก

ตั้งแต่ทศวรรษ 1960 องค์การระหว่างประเทศต่างๆ ได้ให้ความสนใจในการพัฒนาตัวชี้วัดทางสังคม หรือดัชนีใหม่ๆ ที่จะมาอธิบายผลของการพัฒนาแทน GDP และรายได้ต่อหัวของประชากร โดยได้แยกดัชนีชี้วัดความสุขออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นดัชนีชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุขระดับโลก ซึ่งประกอบด้วยดัชนีชี้วัด 6 ดัชนี คือ ดัชนีการพัฒนามนุษย์ ความสุขมวลรวมประชาชาติ ดัชนีการพัฒนาความเท่าเทียมทางเพศ ดัชนีคุณภาพชีวิต ดัชนีการพัฒนาที่ยั่งยืน และดัชนีชี้วัดความสุขหรือความผาสุกของโลก สำหรับส่วนที่สอง เป็นดัชนีชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุขของประเทศไทย ประกอบด้วยดัชนี 13 ดัชนี ได้แก่ ดัชนีชี้วัดความสุข ดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน ดัชนีคุณภาพชีวิตและทุนทางสังคมของไทย ดัชนีความขัดสน ดัชนีความก้าวหน้าของมนุษย์ ดัชนีชี้วัดเมืองไทยแข็งแรง ดัชนีชี้วัดความสุข ตัวชี้วัดความสุขของประชาชนชาวไทย ดัชนีความสุขและดัชนีครอบครัวมีความสุข ดัชนีชี้วัดโครงการชุมชนเป็นสุขภาคอีสาน ดัชนีชี้วัดความสุขคนไทย ดัชนีชี้ประเมินความสุขมวลรวมของประชาชนภายในประเทศไทย และดัชนีชี้วัดความสุขของคนไทย โดยการพัฒนาดัชนีชี้วัดความสุขได้เริ่มจากการวัดและรายงานเครื่องชี้ภาวะทางสังคม โดยเน้นถึงความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชากร ระดับการศึกษา สุขภาพ การจ้างงาน เป็นต้น ซึ่งต่อมาได้พัฒนาแนวคิดการวัดคุณภาพชีวิต หรือความเป็นอยู่ที่ดี (Well-being) การพัฒนาดังคม และความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งการพัฒนาเฉพาะด้านเช่น บทบาท

ของสตรี เด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส ตลอดจนการพัฒนาที่ยั่งยืน และดัชนีความสุข โดยการพัฒนาดัชนีที่ใช้ในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ 2550; วรรณภา ประยุกต์วงศ์และชนัญญา สิ้นซึ้ง 2551; เสกสิน ศรีวัฒนานุกุลกิจ 2552)

1) ดัชนีชี้วัดการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index: HDI) พัฒนาโดยสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) เพื่อใช้วัดการพัฒนาที่ครอบคลุมถึงการวัดคุณภาพชีวิตของมนุษย์ทางด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการมีชีวิตที่ยืนยาว การมีสุขภาพที่ดี การมีความรู้และเข้าถึงการศึกษาโดยมีแนวคิดการพัฒนาคน ใน 3 มิติ ทั้งในด้านสุขภาพ การศึกษา และเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพื่อขยายแนวคิดการพัฒนาประเทศ โดยไม่ให้มุ่งเน้นที่รายได้เพียงด้านเดียว มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้วัดการพัฒนาคนในประเทศต่างๆ และเปรียบเทียบระดับการพัฒนาในแต่ละประเทศ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ การมีชีวิตที่ยืนยาวและมีสุขภาพดี การศึกษาและรายได้ โดยตัวชี้วัดประกอบด้วย อายุขัยเฉลี่ย อัตราการรู้หนังสือ อัตราส่วนการเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา, มัธยมศึกษา และการศึกษาต่อเนื่อง และรายได้ต่อหัวของประชากร

2) ดัชนีการพัฒนาดึง-ชาย (Gender-related Development Index: GDI) ดัชนีนี้ได้พัฒนาโดยสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ซึ่งใช้สำหรับวัดการพัฒนาคน โดยใช้องค์ประกอบเดียวกับ HDI แต่เพิ่มความไม่เท่าเทียมในเรื่องความสำเร็จระหว่างเพศชายและหญิง โดยที่ถ้าค่า GDI เท่ากับ HDI หมายถึงมีความเท่าเทียมกันทั้งสองเพศ โดย GDI จะระบุตัวชี้วัดที่บอกระดับความแตกต่างในความสามารถพื้นฐานระหว่างเพศชายและหญิง ประกอบด้วยองค์ประกอบ การมีชีวิตที่ยืนยาวและมีสุขภาพดี การศึกษา และรายได้

3) ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต (Quality of Life Index) ดัชนีนี้ได้พัฒนาโดย United Nations Economics and Social Commission for Asia and the Pacific : UNESCAP ซึ่งทางองค์การสหประชาชาติได้มีการพัฒนาดัชนีชี้วัดทางสังคมด้านอื่นคือ ดัชนีชี้วัดคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นการสะท้อนคุณภาพชีวิตของมนุษย์ในฐานะที่เป็นภาพรวมขององค์ประกอบด้านต่างๆที่มีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งในแต่ละบุคคลจะมีระดับที่แตกต่างกันออกไป โดยเป็นระดับของการมีชีวิตที่เป็นผลรวมจากองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 7 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านการใช้สติปัญญา ด้านชีวิตการทำงาน ด้านชีวิตครอบครัว ด้านชุมชน ด้านสภาพแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม

4) ดัชนีชี้วัดระดับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Index) ได้พัฒนาโดย United Nations Commission on Sustainable Development (UNCSD) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้ประเทศสมาชิกใช้เป็นกรอบในการวัดความก้าวหน้าการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยในการคัดเลือกดัชนีชี้วัดระดับการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้ยึดหลัก Pressure-State-Response Framework (PSR) ประกอบด้วย ดัชนีชี้วัด 134 ตัวชี้วัดและจัดแบ่งออกเป็น 4 หมวด ได้แก่ หมวดสังคม

เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสถาบัน/องค์กร นอกจากนี้ยังแบ่งลักษณะของดัชนีออกเป็น 3 ประเภทที่สอดคล้องกับหลัก PSR คือ ดัชนีประเภทพลังขับเคลื่อน (Driven force indicators) ดัชนีประเภทแสดงสถานภาพ (State indicators) และดัชนีประเภทตอบสนอง (Response indicators) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ การพัฒนาด้านสังคม การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาสถาบัน/องค์กร

5) ดัชนีอยู่ดีมีสุขของเด็ก และเยาวชน (Child and Youth Well-being Index: CWI) พัฒนาโดย Foundation for Child Development มาจากแนวคิดที่ต้องการศึกษาคุณภาพชีวิต หรือความอยู่ดีมีสุข ของเด็กและวัยรุ่นอเมริกัน ดัชนีอยู่ดีมีสุขของเด็กและเยาวชน มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดผล การพัฒนาเด็กและเยาวชนในประเทศอเมริกา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบความอยู่ดีมีสุขทาง เศรษฐกิจของครอบครัว สุขภาพ ความปลอดภัย/พฤติกรรม การเข้าศึกษา ความเชื่อมโยงในชุมชน ความสัมพันธ์ทางสังคม ความสุขทางอารมณ์

6) เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDG) ซึ่งเป็น เป้าหมายที่ ผู้นำประเทศต่างๆ ทั่วโลก 189 ประเทศรวมทั้งไทยได้ตกลงร่วมกันที่จะลดช่องว่างของ การพัฒนา และมุ่งเน้นส่งเสริมการพัฒนาคนภายในปี พ.ศ. 2533 – 2558 ประกอบด้วย 8 เป้าหมายหลัก ได้แก่ ขจัดความยากจนและความหิวโหย ให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่งเสริม ความเท่าเทียมกันทางเพศและส่งเสริมบทบาทสตรี ลดอัตราการตายของเด็กพัฒนาสุขภาพของสตรี มีครรภ์ ต่อสู้กับ โรคเอดส์ มาลาเรีย และ โรคสำคัญอื่นๆ รักษาและจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและ ส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในประชาคมโลก

7) ดัชนีโลกแห่งความสุข (Happy Planet Index: HPI) พัฒนาโดย New Economics Foundation ดัชนีนี้ได้ถูกพัฒนาขึ้นโดยมูลนิธิเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ (The new economics foundation: NEF) แห่งประเทศสหราชอาณาจักร ซึ่งเป็นวิธีการวัดแบบใหม่ โดยพิจารณาจาก ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และประสิทธิภาพการจัดสรรทรัพยากร กับความอยู่ดีมีสุขของมนุษย์ ทั้งนี้ ประเทศที่ได้ค่า HPI สูงอาจไม่ได้หมายความว่า จะเป็นประเทศที่มีความสุขหรือน่าอยู่ที่สุดในโลก แต่อาจจะหมายถึง ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพต่อความอยู่ ดีมีสุขของมนุษย์ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ ความยืนยาวของชีวิตที่มีความสุข ความพึงพอใจในชีวิต และประสิทธิภาพของระบบนิเวศที่สัมพันธ์กับการใช้ทรัพยากรบนโลก

2.1.7 การพัฒนาดัชนีชี้วัดความสุขในประเทศไทย

การพัฒนาดัชนีชี้วัดความสุขในประเทศไทย สามารถจำแนกการพัฒนาดัชนีชี้วัดที่เกี่ยวข้อง กับความสุขได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ 2550)

1) ดัชนีชีวิตในระดับภาพรวม หรือระดับประเทศ ดัชนีชีวิตในระดับภาพรวม ส่วนใหญ่เป็นบทบาทการดำเนินการของหน่วยงานราชการ นักวิชาการ ที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หรือจากตัวชีวิตที่หน่วยงานต่างๆ จัดทำอยู่ และนำมาปรับปรุงเป็นเครื่องมือบ่งชี้สภาพการพัฒนาของประชาชน ซึ่งมักจะมุ่งไปในเรื่องการมีคุณภาพชีวิตของประชาชนในเชิงวัตถุ มากกว่าการวิเคราะห์ความสุขโดยตรง โดยดัชนีชีวิตในกลุ่มนี้ ได้แก่ (อภิสิทธิ์ ช่างวางกุล 2543; ชุตินาถ วงศ์สุบรรณ ทีปรัตน์ วัชราราม และนิสวันต์ พิษณุคำรงค์ 2550; เสกสิน ศรีวัฒนานุกุลกิจ 2552)

1.1) ดัชนีความอยู่ดีมีสุข พัฒนาโดย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เพื่อใช้ประเมินผลกระทบจากการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 – 9 โดยมีกรอบแนวคิดว่า “ความอยู่ดีมีสุข หมายถึง การมีสุขภาพอนามัยที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรู้ มีงานทำอย่างทั่วถึง มีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีพ มีครอบครัวที่อบอุ่นมั่นคง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี และอยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ”

1.2) ดัชนีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้พัฒนาขึ้นในช่วงที่ประเทศเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ เพื่อใช้ประเมินผลกระทบการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยใช้เป็นสัญญาณเตือนภัย รวมทั้งบอกถึงสถานการณ์เปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ ภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์โลก การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพ และการกระจายการพัฒนาที่เป็นธรรม

1.3) ดัชนีการพัฒนายั่งยืน พัฒนาโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ซึ่งได้อัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศในทิศทางที่มุ่งสู่ความสมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนายั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ตัวชีวิตดังกล่าวได้ใช้ในการติดตามประเมินผลกระทบการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ใน 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจ (องค์ประกอบย่อย: คุณภาพเสถียรภาพ และการกระจายการพัฒนา) มิติด้านสังคม (องค์ประกอบย่อย: การพัฒนาศักยภาพและการปรับตัวคนเข้าสู่สังคมฐานความรู้ คุณภาพชีวิตและความมั่นคงการดำรงชีวิต พัฒนาให้ชุมชนมีความเข้มแข็งมีภูมิคุ้มกันด้านวัฒนธรรม และการสร้างความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม) และมิติด้านสิ่งแวดล้อม (องค์ประกอบย่อย: การสงวนรักษา การมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี และการมีส่วนร่วมและกระจายการใช้ทรัพยากร)

1.4) ตัวชี้วัดภาวะสังคม พัฒนาโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เพื่อติดตามและรายงานสถานการณ์ทางสังคม รวมทั้งภาวะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมของสังคมไทยรวมทั้งเพื่อเป็นการส่งสัญญาณเตือนภัยเพื่อนำไปสู่การเฝ้าระวังและหาแนวทางป้องกันปัญหา โดยตัวชี้วัดภาวะสังคมแบ่งออกเป็น 4 ด้าน 37 ตัวชี้วัด ได้แก่ คุณภาพคน ความมั่นคงทางสังคม ความเป็นอยู่และพฤติกรรมของคน และสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อคนและสังคม

1.5) เกณฑ์พื้นฐานในการดำรงชีวิตของคนไทย 10 ประการ โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) พัฒนาขึ้นเพื่อใช้เป็นเป้าหมายขั้นต่ำที่คนไทยควรบรรลุตามเกณฑ์ภายใน 6 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2547 – 2552) เพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยและเป็นการแก้ปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน โดยมีแนวคิดมาจากหลักคิด 3 ประการ ได้แก่ ความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและความมั่นคงในชีวิต

1.6) ดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index: HAI) สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ประจำประเทศไทยได้พัฒนาดัชนีความก้าวหน้าของคนหรือ HAI ขึ้นในปี 2546 โดยนำแนวคิด “ดัชนีความขาดสน” (Human Deprivation Index: HDI) มาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสังคมไทยมากขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงถึงความก้าวหน้าของการพัฒนาคนและความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ต่างๆ ในสังคมไทย ใน 76 จังหวัด ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 40 ตัวชี้วัด ได้แก่ สุขภาพ การศึกษา การทำงาน รายได้ ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ชีวิตครอบครัวและชุมชน คมนาคมและการสื่อสาร และการมีส่วนร่วม

1.7) ดัชนีชี้วัดความสุขระดับชาติ โดยสำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.) สำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และกระทรวงสาธารณสุข โดยพิจารณาเป็น 3 มิติ ได้แก่ สถานะสุขภาพของคน ทั้งด้านร่างกาย จิตและปัญญา ระบบบริการสุขภาพ พิจารณาทั้งในด้านระบบบริหารจัดการ ระบบการจัดสรรทรัพยากรสาธารณสุข และระบบการให้บริการ และปัจจัยบ่งชี้สุขภาพ ได้แก่ พฤติกรรมสุขภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงในชีวิต ความสัมพันธ์ในครอบครัว ศักยภาพชุมชน และความมั่นคงของสังคม

1.8) ดัชนีพยากรณ์ความสุขของคนไทย และคนต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยของ ABAC Poll มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดความสุขของคนทุกระดับทั้งปัจเจก ชุมชน สังคม ภูมิภาค และประเทศ ครอบคลุมชาวไทยและชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย แต่ไม่รวมชาวต่างชาติที่เป็นนักท่องเที่ยว โดยดัชนีชุดนี้มี 14 กลุ่มปัจจัยที่มีผลต่อความสุข เช่น การศึกษา ความพึงพอใจในหน้าที่การงาน เศรษฐกิจพอเพียง วัฒนธรรมศิลปะ ธรรมชาติและจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ระบบนิเวศน์ แบบสอบถามของดัชนีชุดนี้วัดทั้งทางตรง ด้วยการสอบถามตรงๆ และวัดทางอ้อม ด้วยการถามความรู้สึก/การให้ความสำคัญกับเรื่องต่างๆ

1.9) ดัชนีคุณภาพชีวิตและทุนทางสังคมของไทย พัฒนาโดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พ.ม.) ในปี 2548 เพื่อเป็นกลไก/เครื่องมือในการพิจารณาแก้ไขปัญหาคุณภาพชีวิตและทุนทางสังคมของไทยที่สามารถระบุความจำเป็นเร่งด่วน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยมีการพัฒนาเป็น 2 ชุด ดัชนีคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย 11 มิติ 64 ดัชนี ได้แก่ มิติสุขภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม รายได้ การทำงาน จริยธรรม ครอบครัว ความปลอดภัย คมนาคม และการสื่อสาร และการมีส่วนร่วม และดัชนีทุนทางสังคม ประกอบด้วย 5 มิติ 40 ดัชนี ได้แก่ กลุ่มและเครือข่าย ความไว้วางใจและความเป็นอันหนึ่งอันเดียว กิจกรรมและความร่วมมือความสมานฉันท์การอยู่ร่วมกันในสังคม และความขัดแย้งและความรุนแรง และอำนาจหน้าที่และกิจกรรมทางการเมือง

นอกจากนี้ ยังมีความเคลื่อนไหวในการพัฒนา ดัชนีชี้วัดความอยู่เย็นเป็นสุข สืบเนื่องจากการประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ปี 2548 ได้มีการประกาศเจตนารมณ์การร่วมสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุข 9 ข้อ โดยการพัฒนาดัชนีชี้วัดความอยู่เย็นเป็นสุขในระดับครอบครัว ชุมชน และระดับชาติ เป็นเจตนารมณ์หนึ่งใน 9 ข้อดังกล่าว “ความอยู่เย็นเป็นสุข” หมายถึง “ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล” และการพัฒนา ดัชนีชี้วัดเมืองไทยแข็งแรง โดยศูนย์อำนวยการบริหารยุทธศาสตร์เมืองไทยแข็งแรง ในปี 2547 เพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงานวาระแห่งชาติ “เมืองไทยแข็งแรง” (เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์ 2549; เสกลิน ศรีวัฒนานุกุลกิจ 2552)

2.1.8 ดัชนีชี้วัดความสุขในระดับชุมชน หรือระดับพื้นที่

ดัชนีชี้วัดความสุขในระดับชุมชนในช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 เป็นต้นมา ภาคประชาชนและองค์กรพัฒนาเอกชนเริ่มมีบทบาทรวมตัวกันในการหาแนวทางแก้ปัญหาทุกภาวะของคนในสังคม ที่ตกอยู่ภายใต้ปัญหาความยากจน ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมลงมากขึ้น เกิดเครือข่ายการศึกษาวิจัยในระดับชุมชน โดยชุมชน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือเรียนรู้ และแก้ปัญหาของชุมชนมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาแนวคิดในการวัดความสุขในชุมชน หรือระดับพื้นที่ ที่สำคัญ ได้แก่

1) ตัวชี้วัดความสุขของประชาชนชาวไทย ของนายแพทย์ อภิสิทธิ์ ชำรงวารกุลและคณะ ได้พัฒนาขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างนักวิจัยร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน และกลุ่มเกษตรกรใน 4 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดบุรีรัมย์ นครราชสีมา ขอนแก่น และสุรินทร์ ในงานวิจัย เรื่อง กระบวนการพัฒนาตัวชี้วัดความสุขของประชาชนชาวไทย เพื่อสร้างแนวคิดเรื่องความสุข อัน

จะเป็นแนวทางในการพัฒนาชนบท โดยเฉพาะสำหรับเกษตรกรในภาคนี้ โดยมีกรอบแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนเชิงจิตวิสัย มีต้นเค้ามาจากคำสั่งสอนขององค์สัมมาสัมพุทธเจ้า ในการพึ่งพาตนเอง ที่เน้นความสุขของชีวิตเป็นเป้าหมายในการครองตน และข้อชี้แนะของสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ ราชบัณฑิตว่าความสุขในเชิง Happiness เป็นความสุขที่สัมพันธ์กับความรู้สึกทางจิต (mind) และใจ(heart) มีลักษณะสงบ และดำรงอยู่ที่ยาวนาน โดยกระบวนการพัฒนาตัวชี้วัดความสุข เป็นการพัฒนาวิถีคิดให้มองความสุข (happiness) มากกว่าความเพลิดเพลิน (pleasure) และเพื่อให้สามารถเปลี่ยนความคิดของชาวบ้านที่เข้าร่วม จนถึงขั้นปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อช่วยสร้างคุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมให้ทุกคนมีความสุขเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ใช้ในการประเมินผล เพื่อให้รู้สถานการณ์ และเป็นการกระตุ้นเกษตรกรให้มีทางเลือกใหม่ ซึ่งองค์ประกอบของความสุขแบ่งเป็น 8 หมวด โดยแต่ละหมวดมีตัวอย่างวิถีเกี่ยวกับความคิดเรื่องความสุขซึ่งชาวบ้านเขียนไว้ที่พบบ่อย และน่าสนใจ คือ

- (1) การมีหลักประกันในชีวิต ได้แก่ มีที่ดินทำกินของครอบครัวอย่างพอเพียง มีบ้านอาศัยของครอบครัวอย่างมั่นคงถาวร มีอาหารการกินพอเพียง มีเงินทองใช้สอย มีฝูงข้าวใหญ่ มีข้าวกินตลอดปี
- (2) การมีร่างกาย และจิตใจที่แข็งแรง ได้แก่ สุขภาพจิต ร่างกายแข็งแรง อายุยืน ปลูกยาสมุนไพรไว้รักษาเวลาเจ็บป่วย ไม่มีโรคประจำตัว
- (3) การมีครอบครัวที่อบอุ่น ได้แก่ คนในครอบครัวอยู่กันพร้อมหน้า และมีงานทำ คนในครอบครัวรักใคร่กันไม่ทะเลาะหรือหึงหวงกัน ลูกขยันทำมาหากินและพึ่งตนเองได้ ฝั้วเดียวเมียเดียว คนในครอบครัวมีเวลาให้กัน
- (4) การมีชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ เกิดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม เกิดผู้นำตามธรรมชาติ และมีกระบวนการพัฒนาผู้นำ เกิดกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ชุมชนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คนในชุมชนมีความสามัคคี
- (5) การมีสิ่งแวดล้อมที่ดี ได้แก่ มีดิน น้ำ สัตว์ อุดมสมบูรณ์ การมีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีถนน น้ำประปา และไฟฟ้า มีสิ่งแวดล้อมน่าอยู่ เพิ่มความหลากหลาย
- (6) การมีอิสรภาพ ได้แก่ ได้ทำในสิ่งที่คิดโดยไม่สร้างความสะดวกอื่น ไม่มีหนี้สิน ไม่ถูกคนอื่นครอบงำด้านความคิด ประกอบอาชีพอิสระ
- (7) การมีความภาคภูมิใจ ได้แก่ มีครอบครัวที่ประสบความสำเร็จ การเป็นตัวอย่างที่ดีของผู้อื่น ได้ถ่ายทอดความรู้ความคิดต่อผู้อื่น
- (8) การเข้าถึงธรรมะว่าด้วยการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความพอใจในสิ่งที่มีอยู่ ได้เข้าวัดฟังธรรม ทำบุญ ทำทาน หรือช่วยเหลือผู้อื่น

2) ตัวชี้วัดความสุข ของมหาวิทยาลัยมหิดล จัดทำโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการวัดความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ (กาญจนบุรี ชัยนาท) และนำมาสร้างแบบสอบถาม จัดทำตัวชี้วัดเชิงปริมาณ จากนั้นใช้วิธี Future Search ค้นหาสิ่งที่ทำให้คนมีความสุขในระดับชุมชนเป็นดัชนีความสุข นอกจากนี้กำลังสร้างดัชนีครอบครัวมีความสุข โดยพิจารณาจำแนกตามประเภทครอบครัวคือ ครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ ครอบครัวที่อยู่กับเครือญาติไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ และครอบครัวหย่าร้าง เป็นต้น ขณะนี้อยู่ระหว่างการทดสอบตัวชี้วัด

3) ดัชนีชี้วัดโครงการชุมชนเป็นสุขภาคอีสาน พัฒนาโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพและมูลนิธิพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี จังหวัดขอนแก่น โดยมีแนวคิดให้สุขภาวะทั้งทางกาย ใจ สังคม และปัญญาเป็นตัวตั้ง โดยใช้หลักอริยะสังคี และหลักอภิรหานิยธรรมของพระพุทธเจ้า เพื่อค้นหาความทุกข์ (ปัญหา) สมุทัย (สาเหตุ) นิโรธ (ทางเลือกในการดับทุกข์) และมรรค (แผนปฏิบัติการดับทุกข์) โดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการหาเลือกในการดับทุกข์ และแผนปฏิบัติการดับทุกข์ เป็นการวัดในระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชนภาคอีสาน ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ หลักประกันในชีวิต ร่างกายและจิตใจแข็งแรง ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สิ่งแวดล้อมดี ความภาคภูมิใจ มีอิสรภาพ และการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล(อภิสิทธิ์ ชำรงวารวณกุล 2543)

2.2 ทฤษฎีและการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ

การศึกษานี้ได้นำแนวคิดทางเศรษฐมิติมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์และประเมินปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสุขของประชากร ว่าแต่ละปัจจัยนั้นส่งผลให้ประชากรมีระดับความสุขที่เท่าไร โดยการนำเอาแบบจำลองที่เกี่ยวข้องกับการเรียงลำดับ (Ordered Model) มาประยุกต์ใช้ ซึ่งแบบจำลองนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แบบ คือ 1) แบบจำลอง Ordered Probit และ 2) แบบจำลอง Ordered Logit โดยทั้งสองแบบจำลองนี้จะใช้กับข้อมูลที่มีการเรียงลำดับ (Ordered Data) เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป (Walker 2006; Peter Schmidt และทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ 2530)

2.2.1 แบบจำลอง Ordered Probit

แบบจำลอง Ordered Probit ได้พัฒนามาจากแบบจำลอง Probit ซึ่งแบบจำลองแบบ Probit เป็นแบบจำลองแบบสองทางเลือก (Binary Choice Models) ซึ่งแบบจำลองนี้ใช้ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ในแบบจำลองนี้จะพิจารณาจากค่าจากทางเลือกสองทาง คือ 0 และ 1 แต่จะอธิบายตัวแปรเพียงตัวแปรเดียว เช่น เกษตรกรผู้ทำสวนลำไยจะขายสินค้าผ่านคนกลางหรือไม่ โดยกำหนดให้เกษตรกรผู้ทำสวนลำไยมีจำนวน n ราย และอธิบายตัว

แปรเพียงตัวแปรเดียวคือ รายรับ (X) ทางเลือกของเกษตรกรผู้ทำสวนลำไยจะเป็นดังต่อไปนี้ (อารี วิบูลย์พงศ์, 2549)

$Y_i = 1$ ถ้าเกษตรกรผู้ทำสวนลำไยขายสินค้าผ่านคนกลาง

$Y_i = 0$ ถ้าเกษตรกรผู้ทำสวนลำไยไม่ขายสินค้าผ่านคนกลาง

รูปแบบของแบบจำลอง Probit จะใช้หลักการของความน่าจะเป็นเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถอธิบายได้จากเงื่อนไข ดังนี้

$$\Pr(Y=1 | X) = \Phi(x'\beta) \quad ; \quad X = x'\beta \quad (2.4)$$

เมื่อ \Pr = ความน่าจะเป็น

Φ = การแจกแจงสะสม (Cumulative Distribution Function: CDF) ของการแจกแจงปกติ

β = ค่าพารามิเตอร์ที่ประมาณจาก Maximum Likelihood

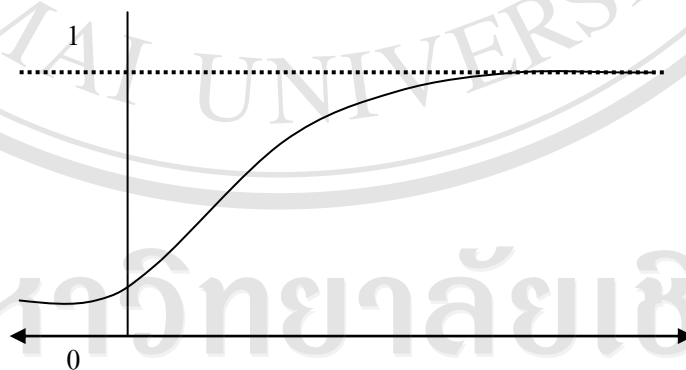
แบบจำลอง Probit

$$Y^* = x'\beta + \varepsilon \quad \text{เมื่อ } \varepsilon \sim N(0,1) \quad (2.5)$$

โดย Y จะขึ้นอยู่กับตัวแปรแฝงที่มีค่าเป็นบวก (Positive) คือค่า 0 และ 1

$$Y = 1_{\{Y^* > 0\}} = \begin{cases} 1 & \text{if } Y^* > 0 \quad \text{นั่นคือ } -\varepsilon \\ 0 & \end{cases}$$

ซึ่งค่าตัวแปรแฝงทั้งสองค่าจะใช้อธิบายทางเลือกในการตัดสินใจที่เกิดขึ้นในสมการ (Albert 1993; อารี วิบูลย์พงศ์ 2549)

ภาพที่ 2.1 การแจกแจงแบบ Probit

ที่มา : (Albert 1993; อารี วิบูลย์พงศ์ 2549)

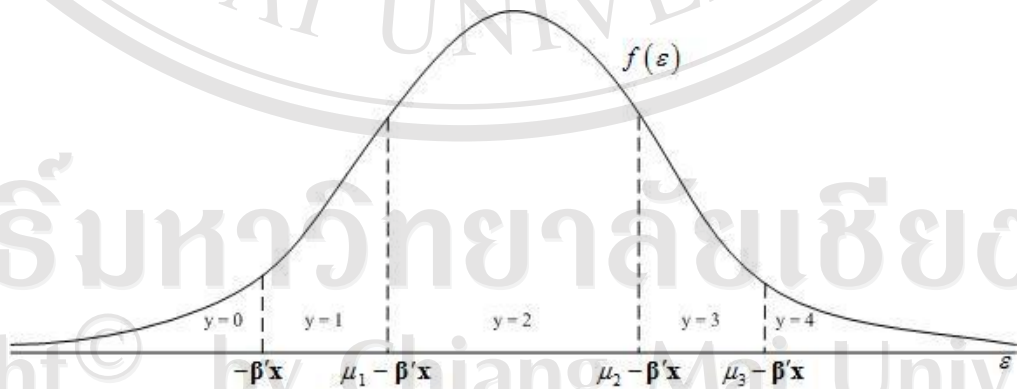
ในส่วน of แบบจำลอง Ordered Probit จะมีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากแบบจำลอง Probit คือ ในแบบจำลอง Ordered Probit นั้นจะมีทางเลือกที่มากกว่า 2 ทางขึ้นไป โดยที่ Y จะขึ้นอยู่กับตัวแปรแฝงที่มีค่าเป็นบวก (Positive) คือ ค่า $0, 1, \dots, n$ (Tobia 2009)

$$Y^* = x'\beta + \varepsilon \tag{2.6}$$

$$Y = \begin{cases} 0 \\ 1 \\ 2 \\ \cdot \\ \cdot \\ \cdot \\ n \end{cases}$$

โดยที่ $Y = 0$ ถ้า $y^* \leq 0$; $\Pr(Y=0|X) = \Phi(-x'\beta)$
 $Y = 1$ ถ้า $0 < y^* \leq \mu_1$; $\Pr(Y=1|X) = \Phi(\mu_1 - x'\beta) - \Phi(-x'\beta)$
 $Y = 2$ ถ้า $\mu_1 < y^* \leq \mu_2$; $\Pr(Y=2|X) = \Phi(\mu_2 - x'\beta) - \Phi(\mu_1 - x'\beta)$
 \cdot
 \cdot
 $Y = n$ ถ้า $y^* > \mu_{n-1}$; $\Pr(Y=n|X) = 1 - \Phi(\mu_{n-1} - x'\beta)$

เมื่อ y^* คือ ตัวแปรแฝงที่เป็นตัวแปรของ Y ในแบบจำลอง
 μ คือ ตัวแปรสุ่มที่สังเกตไม่ได้

ภาพที่ 2.2 การแจกแจงแบบ Ordered Probit
 ที่มา: (Greene 2002)

2.2.2 แบบจำลอง Ordered Logit

แบบจำลอง Ordered Logit เป็นแบบจำลองที่พัฒนามาจากแบบจำลอง Logit โดยแบบจำลอง logit เป็นหนึ่งในแบบจำลองแบบสองทางเลือก (Binary Choice Model) ซึ่งจะมีลักษณะใกล้เคียงกับแบบจำลอง Probit คือ เป็นหนึ่งในแบบจำลองที่ใช้หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามซึ่งมีค่าเพียงสองค่าคือ 0 และ 1 นอกจากนี้ในแบบจำลอง Logit ได้มีการใช้หลักการของความน่าจะเป็นเข้ามาวิเคราะห์เช่นเดียวกับแบบจำลอง Probit แต่เงื่อนไขบางส่วนของแบบจำลองจะแตกต่างกัน ในแบบจำลอง Logit นั้นจะพิจารณากลุ่มข้อมูลที่มีการกระจายของข้อมูลที่เท่ากัน แต่ในแบบจำลอง Probit นั้นจะเป็นการพิจารณาในส่วนของตัวแปรแฝงที่มีการแจกแจงแบบปกติ (Normal distribution) (Zoonekynd 2007)

$$\Pr(Y=1|X) = \frac{1}{1+e^{-x}} \quad (2.7)$$

หรือ $\Pr(Y=1|X) = \frac{1}{1+e^{-x'\beta}}$ เมื่อ $X=x'\beta$ (2.8)

โดยที่ \Pr = ความน่าจะเป็น

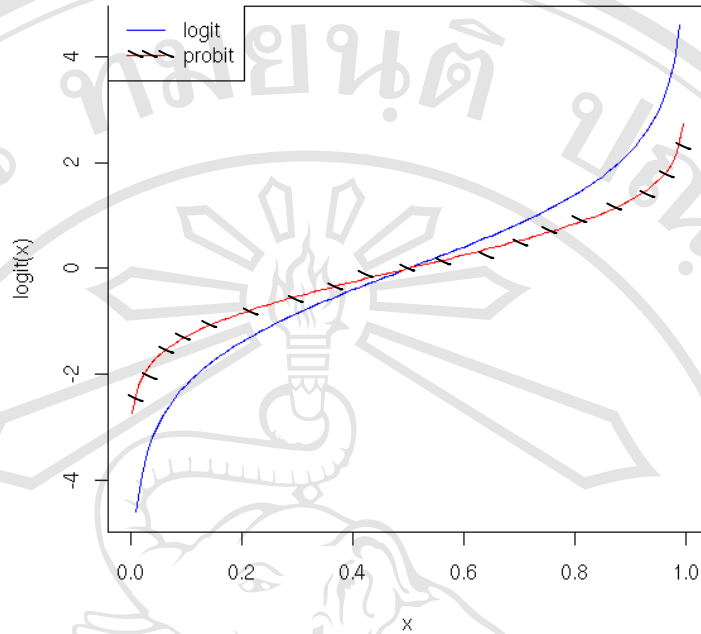
β = ค่าพารามิเตอร์ที่ประมาณจาก Maximum Likelihood

แบบจำลอง Logit

$$\hat{Y}_i = \frac{e^u}{1+e^u} \quad (2.9)$$

เมื่อ \hat{Y}_i เป็นค่าความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่น่าสนใจ

โดยที่ $u = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_n X_n$

ภาพที่ 2.3 การแจกแจงของแบบจำลอง Logit เปรียบเทียบกับ การแจกแจงของแบบจำลอง Probit ที่มา: Zoonekynd (2007)

ในส่วน of แบบจำลอง Ordered Logit นั้นจะมีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากแบบจำลอง Logit คือ ในแบบจำลอง Ordered Logit นั้น จะมีทางเลือกมากกว่า 2 ทางเลือกขึ้นไป และในแต่ละลำดับทางเลือกนั้นจะมีการแสดงความหมายในแต่ละทางเลือกที่แน่นอน โดยจะแสดงความน่าจะเป็นในแต่ละผลลัพธ์ที่ออกจากความน่าจะเป็นสะสม ใน Ordered Logit นั้น Y จะขึ้นอยู่กับตัวแปรแฝงที่มีค่าเป็นบวก (Positive) คือ ค่า 0,1,.....,n (Torres-Reyna 2011)

$$Y^* = x'\beta + \varepsilon \tag{2.10}$$

$$Y = \begin{cases} 0 \\ 1 \\ 2 \\ \vdots \\ n \end{cases}$$

โดยที่ $Y = 0$ ถ้า $y^* \leq 0$; $\Pr(Y=0|X) = \Phi(-x'\beta)$

$Y = 1$ ถ้า $0 < y^* \leq \mu_1$; $\Pr(Y=1|X) = \Phi(\mu_1 - x'\beta) - \Phi(-x'\beta)$

$$Y = 2 \text{ ถ้า } \mu_1 < y^* \leq \mu_2 ; \Pr(Y=2|X) = \Phi(\mu_2 - x'\beta) - \Phi(\mu_1 - x'\beta)$$

$$Y = n \text{ ถ้า } y^* > \mu_{n-1} ; \Pr(Y=n|X) = 1 - \Phi(\mu_{n-1} - x'\beta)$$

เมื่อ y^* คือ ตัวแปรแฝงที่เป็นตัวแปรของ Y ในแบบจำลอง

μ คือ ตัวแปรสุ่มที่สังเกตไม่ได้

จากแบบจำลองของ Ordered Probit และ Ordered Logit ที่ได้กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่าทั้งสองแบบจำลองนั้นมีกระบวนการวิเคราะห์ที่คล้ายกัน ดังนั้นในส่วนของการอธิบายความหมายของตัวแปรทางเลือกที่ได้จากแบบจำลองจึงใช้วิธีเดียวกัน คือ วิธีผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) ในการอธิบายความหมายอันดับของทางเลือกแต่ละทาง (Leehtam 2011)

2.2.3 การตีความหมาย

ในการตีความหมายของค่าที่ได้จากแบบจำลอง Ordered Probit และแบบจำลอง Ordered Logit ได้อาศัยหลักของความน่าจะเป็นเข้ามาช่วยในการตีความหมาย เนื่องจากค่าทางเลือกที่ได้จากแบบจำลองเป็นค่าของความน่าจะเป็น ซึ่งการตีความหมายของแบบจำลองนั้นจะอาศัยหลักการของผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) มาใช้ในการตีความหมายของค่าทางเลือก กล่าวคือผลกระทบส่วนเพิ่มของ X ที่มีต่อความน่าจะเป็นที่ทางเลือก $Y=1$ ถ้ามีค่าเป็นบวกจะหมายความว่าค่าความน่าจะเป็นที่ $Y=1$ จะสูงขึ้นตามค่าของ X ที่เปลี่ยนไป โดยผลกระทบของ X จะเท่ากับ การคำนวณผลกระทบส่วนเพิ่มดังต่อไปนี้ (อารี วิบูลย์พงศ์ 2549)

$$\text{Marginal Effect (Y=1)} = \frac{\partial \Pr(Y=1)}{\partial x} \quad (2.11)$$

ดังนั้น ในการตีความหมายจึงมีการนำค่าผลกระทบส่วนเพิ่มที่ได้จากในทุกตัวแปร X มาดูความสัมพันธ์กับค่าทางเลือกในแบบจำลอง และพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและค่าทางเลือกในแบบจำลอง (Tobia 2009; Leehtam 2011)

2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานี้ ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสุขของประชากรในชุมชนทิพย์เนตร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบจำลอง Ordered Probit และ แบบจำลอง Ordered Logit ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นการศึกษาและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีดังต่อไปนี้

อภิสิทธิ์ ชำรงวารงกุล (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง กระบวนการพัฒนาตัวชี้วัดความสุขของประชาชนชาวไทย โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 4 ประการคือ 1) เพื่อวิจัยกระบวนการพัฒนา

ตัวชี้วัดความสุขของประชาชน และชุมชน 2) เพื่อนำกระบวนการพัฒนาตัวชี้วัดความสุขของประชาชนและชุมชน มาพัฒนาดัชนีชี้วัดความสุข เพื่อใช้ในการประเมินความเปลี่ยนแปลงด้านความสุขของชาวบ้าน เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองและการพึ่งพากันเองของกลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านภาคอีสาน พหุภาคีและชุมชนที่ชาวบ้านสังกัด 3) เพื่อนำตัวชี้วัดความสุขไปประเมินความเปลี่ยนแปลงความสุขของชาวบ้าน และชุมชนในเครือข่าย 4) เพื่อนำกระบวนการพัฒนาตัวชี้วัดความสุขของประชาชนและชุมชนไปขยายผลในกลุ่มเป้าหมาย และวัดความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ใช้วิธีการศึกษาโดยการสร้างดัชนีความสุขทั้งระดับบุคคล และชุมชน โดยใช้วิธีแบบสถิติ โดยค่าดัชนีชี้วัดได้มาจากผลบวกของตัวชี้วัดจำนวนหนึ่ง โดยมีน้ำหนักของตัวชี้วัดแต่ละตัวที่แตกต่างกัน วิธีการดำเนินการวิจัยได้ใช้ Focus group discussion ร่วมกับชาวบ้านที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้นำทางภูมิปัญญาจำนวน 10 คน จาก 4 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า ความสุขสามารถแบ่งออกได้ 8 หมวด ได้แก่ การมีหลักประกันในชีวิต การมีร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง การมีครอบครัวที่อบอุ่น การมีชุมชนเข้มแข็ง การมีสิ่งแวดล้อมที่ดี การมีอิสรภาพ การมีความภาคภูมิใจ และการเข้าถึงธรรมะว่าด้วยการอยู่ร่วมกัน และผลการวิจัยของโครงการนี้ได้สนับสนุนกรอบความคิดเรื่อง ความสุขของมนุษย์ที่เป็นความรู้สึกร่วม และการให้คุณค่าของแต่ละปัจเจกเชิงอัตวิสัย (Subjective and value laden) มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งไม่มีมาตรฐานตามหลักสากล แต่ขึ้นกับรากฐานด้านประสบการณ์ และวัฒนธรรมของสังคมนั้น การพยายามสร้างตัวชี้วัดที่มุ่งหวังให้ใช้ประโยชน์ หรือประยุกต์ใช้กับคนทุกกลุ่มที่มีวิถีชีวิตที่แตกต่างอาจไม่ก่อให้เกิดประโยชน์มากนัก แต่การสร้างกระบวนการคิด และปฏิบัติเพื่อบรรลุความสุขระยะยาวจึงเป็นสิ่งสำคัญมากที่สุด

ศูนย์ภูพานศึกษา (2547) ราชอาณาจักรภูพานได้สร้างแนวคิดใหม่ในการนิยามความเจริญก้าวหน้าแบบองค์รวม โดยการวัดความอยู่ดีมีสุขที่แท้จริงของประชากรมากกว่าการบริโภค โดยสรุปแนวคิดเรื่องความสุขมวลรวมประชาชาติ (Gross National Happiness: GNH) ว่าเป็นการวัดการพัฒนาประเทศที่ไม่ได้เน้นตัวเลขทางด้านการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่เน้น “ความสุขที่แท้จริง” ของประชากรในประเทศ ประชากรทุกคนสามารถมีโอกาสพบกับความสุขได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยมีหลักการที่สำคัญ 4 ประการ หรือ เสาหลักแห่งความสุขทั้งสี่ (Four pillars of happiness) ได้แก่ 1) การพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน (Sustainable economic development) 2) การอนุรักษ์และส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรม (Cultural conservation) 3) การรักษาสีงแวดล้อมทางธรรมชาติ (Nature preservation) และ 4) การมีธรรมาภิบาล (Good governance) ทั้ง 4 หลักการนี้จะเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมและยั่งยืน มีความโปร่งใสและมีคุณธรรม เพื่อให้ประชากรได้พบกับความสุขที่แท้จริงร่วมกัน

สุภาณี สุชนะนาคินทร์ (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขของประชาชน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ การวิจัยแบบสำรวจครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา เศรษฐกิจ อาชีพ และพื้นที่ที่ประชาชนอยู่อาศัย กับความสุขของประชาชนอำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 15-80 ปี จำนวน 30,905 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบมีระบบจำนวน 575 คน สำหรับเครื่องมือที่ใช้ศึกษาเป็นแบบสอบถามซึ่งได้ปรับจากดัชนีชี้วัดความสุขคนไทยของอภิชัย มงคล และคนอื่นๆ และได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติ ไค-สแควร์ ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษา เศรษฐกิจ และพื้นที่ที่ประชาชนอยู่อาศัย มีความสัมพันธ์กับความสุขโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับความสุขด้านกายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับความสุขด้านจิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พื้นที่ที่ประชาชนอยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับความสุขด้านสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เพศและเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับความสุขด้านปัญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2. ระดับความสุขของประชาชนพบว่า มีค่าเฉลี่ยความสุขโดยรวมและความสุขรายด้านอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน

จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าประชาชนไม่สามารถสร้างความสุขที่แท้จริงได้ด้วยตนเองทั้งที่สามารถแสวงหาได้ง่ายจากภายในจิตใจของตน แต่กลับมุ่งแสวงหาความสุขจากภายนอกที่ดั่งฟุ้งฟาวัตถุ ดังนั้นการพัฒนาควรกลับไปสู่ในเรื่องจิตใจของมนุษย์ เพื่อให้สามารถต่อต้านความทุกข์และเพิ่มความสุขได้ โดยเฉพาะความสุขด้านปัญญา ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบเป็นอย่างมากต่อความสุขด้านกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม ถ้าขาดความสุขด้านปัญญา มนุษย์ก็จะไม่สามารถพบกับความสุขที่แท้จริงได้

รศรินทร์ เกรย์ ปังปอนด์ รักอำนวยกิจและศิรินันท์ กิตติสุขสถิตย์ (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสุขบนความพอเพียง: ความมั่นคงในบั้นปลายชีวิต การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสุขของผู้สูงอายุ ทั้งปัจจัยภายนอกคือ สภาพแวดล้อม และปัจจัยภายในคือ สภาพทางด้านจิตใจของแต่ละบุคคล วิธีการศึกษาโดยการใช้ข้อมูลจากโครงการวิจัยบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาความยากจนอย่างมีส่วนร่วมในภาคตะวันตก: การพัฒนาตัวชี้วัดความสุขในจังหวัด ชัยนาท พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นการสำรวจโดยมีการเลือกตัวอย่างแบบ Stratified two stage sampling โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคือ ผู้สูงอายุ 55-80 ปี จำนวน 986 คน ทำการ

วิเคราะห์โดยใช้เทคนิควิธีวิเคราะห์แบบถดถอยเชิงซ้อน (Multiple regression analysis) จากผลการศึกษาพบว่า ความสุขเป็นสิ่งที่วัดได้ในเชิงปริมาณ และระดับความสุขสามารถขึ้นอยู่กับทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้สูงอายุมีมุมมองหรือทัศนคติเชิงบวกต่อชีวิตในอนาคตในทุกช่วงอายุ ดังที่เห็นได้จากค่าเฉลี่ยความสุขในอนาคตที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยความสุขในปัจจุบันและมีความมั่นใจมากถึงร้อยละ 38 ต่อความรู้สึกดังกล่าว ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านหนี้สินเป็นปัจจัยที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ตอบว่า มีความสำคัญเป็นลำดับแรกต่อระดับของความสุข เนื่องจากความยากจนทำให้เกิดความทุกข์ การวัดความยากจนสามารถทำได้หลายแบบเช่น การวัดจากรายได้หรือวัดจากการมีหนี้สิน แต่ที่ตรงใจกับชาวบ้านมากที่สุดคือความยากจนเชิงเปรียบเทียบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่มีการเหลื่อมล้ำอย่างชัดเจน ในงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ผู้สูงอายุที่ตอบว่าไม่ยากจนเมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนบ้านถึงแม้ว่าจะมีฐานะเท่าเทียมกันกับเพื่อนบ้าน มีความสุขมากที่สุด และจากข้อมูลการสำรวจเดียวกันนี้พบว่าเกือบทุกคนตอบว่าที่มีความรู้สึกเช่นนั้นเพราะมีความพอเพียงและสมถะ ซึ่งความรู้สึกพอเพียง เป็นปัจจัยภายในจิตใจโดยที่ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่นหรือนโยบายใดๆจากภาครัฐแต่อย่างใด

นิทานาด อินทะเล (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวัดระดับความสุขของประชาชน: กรณีศึกษาเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะขาวน้อย อำเภอเกาะขาว จังหวัดพังงา มีวัตถุประสงค์ทางการศึกษา 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาและวัดระดับความสุขของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะขาวน้อย 2) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องและปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความสุขของประชากร 3) เพื่อใช้ประกอบเป็นแนวทางในการพัฒนาการสร้างความสุขให้แก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะขาวน้อย อย่างน้อย 1 ปี การกำหนดตัวอย่างของประชากรได้ใช้สูตร Taro Yamane ได้จำนวนตัวอย่างประชากรจำนวน 346 คน และทำการวิเคราะห์โดยใช้ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า ระดับความสุขของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะขาวน้อย อำเภอเกาะขาว จังหวัดพังงา อยู่ในระดับที่มากที่สุดอยู่ 1 ด้าน คือด้านชีวิตครอบครัว อยู่ในระดับมาก 3 ด้านคือ ด้านการมีรายได้และการกระจายรายได้ ด้านการมีงานทำอย่างทั่วถึง และด้านสุขภาพอนามัย ความสุขที่อยู่ในระดับปานกลางมี 4 ด้านคือ ด้านการมีสาธารณูปโภค ด้านความรู้และการศึกษา ด้านสภาพแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการที่ดีทั้งภาครัฐและเอกชน เมื่อเฉลี่ยในภาพรวมแล้วระดับความสุขของประชากรจะอยู่ในระดับปานกลาง

พิริยะ ผลพิรุฬห์และปึงปอนด์ รักอำนาจกิจ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสุขกายสบายใจของคนเมือง โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อ ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อความสุขทางใจ และความสุขทางกาย เปรียบเทียบระหว่างประชากรที่อาศัย

อยู่ในเมืองและประชากรที่อาศัยอยู่ในชนบท วิธีการที่ใช้ในการศึกษาโดยการใช้ข้อมูลจากดัชนีชี้วัดความสุขจากงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาและทดสอบดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตของคนไทยฉบับใหม่ ที่จัดทำโดยอภิชัย มงคลและคณะ (2546) ซึ่งมีจุดเด่นของข้อมูลคือเป็นการศึกษาจากตัวแทนประชากรจากทุกภาคของประเทศไทย โดยมีการสุ่มตัวอย่างแบบ Multi-stage Sampling จากประชากรที่มีอายุ 15-60 ปีที่อาศัยอยู่ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท จาก 5 ภาค โดยทำการแบ่งกลุ่มจังหวัดออกได้แก่ กลุ่มจังหวัดที่ร่ำรวย จังหวัดที่มีรายได้ปานกลาง และจังหวัดที่ยากจน โดยผลของการสุ่มตัวอย่างได้ครอบคลุมตัวอย่างที่อยู่ใน 15 จังหวัด ใน 5 ภาค ภาคละ 480 คน รวม 2,400 ตัวอย่าง และมีการเก็บข้อมูลได้จริง 2,402 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิธี วิเคราะห์สมการถดถอยเชิงซ้อน โดยใช้ 2 แบบจำลองคือ Linear Probability และ Probit Model สำหรับการวิเคราะห์ตัวแปร การเจ็บป่วยในระหว่าง 1 เดือนก่อนการสัมภาษณ์ ความรู้สึกพึงพอใจในชีวิต และความรู้สึกสบายใจ เพื่อใช้เปรียบเทียบและยืนยันผลลัพธ์ที่ได้ ส่วนการวิเคราะห์ระดับความสุขจะใช้การวิเคราะห์จากแบบจำลอง Linear Ordinary Least Square เนื่องจากตัวแปรตามอยู่ในรูปแบบของตัวแปรต่อเนื่อง (Continuous) ผลการศึกษาพบว่า รายได้ไม่มีผลกระทบต่อระดับความสุขของคนไทยอย่างมีนัยสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นคนเมือง หรือคนในชนบท และพบอีกว่า ความเป็นเมืองได้ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกสบายใจต่อผู้ที่อยู่อาศัยในเชิงลบ แต่ไม่มีผลต่อโอกาสด้านความเจ็บป่วย ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า คนเมืองมีความสบายกายเท่ากับคนที่อาศัยในชนบท แต่มีความสบายใจน้อยกว่า ในขณะที่ด้านของระดับความสุขโดยรวม พบว่า คนที่อาศัยอยู่ในเมืองมีระดับความสุขใกล้เคียงกับคนที่อาศัยในชนบท

แอนนา สำราญ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวัดระดับความสุขของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกมลา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ประการ คือ 1) สำรวจระดับความสุขของประชาชนในตำบลกมลา 2) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตำบลกมลาให้สอดคล้องกันกับปัญหา และความต้องการของประชาชน 3) เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแผนพัฒนาตำบลให้ประชาชนได้มีความสุขอย่างแท้จริง วิธีการศึกษาคือ ใช้ข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามจากประชาชน โดยกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกมลา 370 คน ในพื้นที่ 6 หมู่บ้าน ของตำบลกมลา อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Window สำหรับสถิติพื้นฐานที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากผลการศึกษาพบว่า ระดับความสุขของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกมลา ด้านที่มีระดับความสุขมากที่สุดได้แก่ ด้านการมีสุขภาพดี ด้านการเศรษฐกิจเป็นธรรมและเข้มแข็ง ด้านชุมชนเข้มแข็ง ด้านสิ่งแวดล้อมดีมีระบบนิเวศสมดุล และด้านสังคมประชาธิปไตย ส่วนด้านที่มีระดับความสุขมากที่สุดคือ ด้านครอบครัวอบอุ่น โดยรวมแล้วระดับความสุขของประชาชนใน

เขตองค์การบริหารส่วนตำบลกลมาอยู่ในระดับที่มาก ดังนั้นสำหรับการพัฒนาตำบล ควรให้ความสำคัญกับนโยบายสาธารณะที่เน้นคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้มีความสุขอย่างแท้จริง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

เริงชัย ต้นสุชาติ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คำนีวัดความสุขและความอยู่ดีมีสุขของประชากรอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงระดับความสุข และความอยู่ดีมีสุขในระดับบุคคลจากการประเมินด้วยตนเองเทียบกับนิยามความสุขของชุมชน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความสุขที่ตัวอย่างประเมินกับตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม วิธีที่ใช้ในการศึกษาคือ กลุ่มตัวอย่างจากประชากรในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 ตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญหรือเลือกตัวอย่างตามความสะดวก วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคและวิธีการทางเศรษฐมิติที่ใช้ในการประมาณแบบจำลอง ที่ตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพและเรียงลำดับ ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แบบจำลองโพรบิตแบบเรียงลำดับ (Ordered Probit model) ผลการศึกษาพบว่า เพศหญิงมีความสุขโดยเฉลี่ยมากกว่าเพศชาย สถานภาพสมรสมีความสุขมากกว่าสถานภาพโสด และหย่าร้างหรือม่าย และจากแบบจำลองโพรบิตแบบเรียงลำดับ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรเชิงปริมาณทางเศรษฐศาสตร์ อันได้แก่ รายได้และการออม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุข นอกจากนี้ การศึกษานี้ยังแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรที่ไม่ใช่เศรษฐศาสตร์เช่น ความอบอุ่นภายในครอบครัว สุขภาพกาย และสุขภาพจิต และปัญหาทางสังคมมีผลต่อระดับความสุข

เริงชัย ต้นสุชาติ และธรรณชนก คำแก้ว (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คำนีวัดความสุข และความอยู่ดีมีสุขของสมาชิกชุมชนในมูลนิธิโครงการหลวง การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาถึง คำนีวัดความสุข และความอยู่ดีมีสุขในระดับบุคคล ได้ทำการประเมินความสุขและความอยู่ดีมีสุขในระดับบุคคลจากคำนีวัด และจากการประเมินด้วยตนเอง และวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดความสุขและความอยู่ดีมีสุขของสมาชิกชุมชนในมูลนิธิโครงการหลวง วิธีการศึกษาคือ ใช้ข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างสมาชิกโครงการหลวงจากศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ปูนหลวง และทุ่งหลวง จำนวน 469 ตัวอย่าง ทำการวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคและวิธีการทางเศรษฐมิติ เนื่องจากลักษณะคำตอบเกี่ยวกับการประเมินความสุขของตัวอย่างมี 5 ทางเลือก และอยู่ในลักษณะเรียงลำดับจากน้อย ไปหามาก ดังนั้นในการศึกษาหาความสัมพันธ์จึงใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติ คือ แบบจำลองโพรบิตแบบเรียงลำดับ (Ordered Probit model) จากนั้น คำนวณหาผลกระทบหน่วยท้ายสุด (Marginal effect) ผลการศึกษาพบว่า คำนีวัดความสุข และความอยู่ดีมีสุขประกอบไปด้วย 6 หมวดคือ เศรษฐกิจ ครอบครัว สุขภาพ สังคมและวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สวัสดิการทางสังคม และธรรมาภิบาล โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้น้ำหนักคำนีวัดหมวดเศรษฐกิจมากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาความ

แตกต่างทางด้านชนเผ่าพบว่า ชนเผ่ากระเหรี่ยงและม้งจะให้ความสำคัญกับครอบครัวมากที่สุด ซึ่งแตกต่างจากชนเผ่ามูเซอ และลีซอที่ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจมากที่สุด โดยความสุขเฉลี่ยที่ได้จากตัวชี้วัดและการประเมินด้วยตนเองอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดความสุขในแต่ละระดับด้วยแบบจำลอง โพรบิตแบบเรียงลำดับพบว่า ดัชนีหมวดครอบครัว สังคมและวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม มีนัยสำคัญทางสถิติ

เชษฐภูมิ วรรณไพศาล (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยความสุข กรณีศึกษา: กลุ่มแรงงานตัดเย็บของบริษัท ภัทลาลำพูน จำกัด การศึกษารุ่นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาถึงปัจจัยเบื้องต้นที่มีผลต่อความสุข ในทรรสนะของกลุ่มตัวอย่างแรงงานตัดเย็บของบริษัท ภัทลาลำพูน จำกัด โดยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 500 ตัวอย่าง โดยทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง โลจิท (Logit model) รวมทั้งเทคนิควิธีวิเคราะห์การประมาณภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum likelihood estimate: MLE) และเทคนิควิเคราะห์ Marginal effect ผลการศึกษาด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของกลุ่มแรงงานแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มปัจจัยที่แรงงานจะได้รับโอกาสให้มีความสุขเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ขึ้นไป ได้แก่ ปัจจัยด้านระดับการศึกษา เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.84 และปัจจัยด้านสถานภาพสมรสของแรงงาน เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.48 กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มปัจจัยที่แรงงานจะได้รับโอกาสให้มีความสุขเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ขึ้นไป ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีเงินใช้สอยอย่างคล่องมือในแต่ละเดือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.56 และปัจจัยการมีบัตรประกันสังคมของแรงงาน เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.02 กลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มปัจจัยที่แรงงานจะได้รับโอกาสให้มีความสุขเพิ่มขึ้นน้อยกว่าร้อยละ 5 ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในองค์กรของแรงงาน เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.04 และปัจจัยด้านรายได้เฉลี่ยในแต่ละเดือนของแรงงาน เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.0000036 ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ว่าด้วยโครงสร้างปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของมนุษย์ของ Richard Layard (2005) เรื่อง Happiness: Lessons from the new science ซึ่งผลการวิจัยที่พบได้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้ทั้ง 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านการทำงาน (Work) มิติด้านรายได้ (Income) และมิติด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน (Work Environment) พบว่า กลุ่มผู้ใช้แรงงานในบริษัทนี้มีความสุขภายใต้องค์ประกอบของมิติทั้ง 3 จากทฤษฎีที่กล่าวอ้าง ข้อเสนอแนะจากการวิจัยได้แก่ บริษัทต้องยึดนโยบายการให้โอกาสแรงงานในการเจริญเติบโตในหน้าที่การงานต่อไป บริษัทควรจัดสวัสดิการที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของแรงงานภายใต้บริบทการทำงานของแรงงานที่แท้จริงในบริษัท และบริษัทควรยึดหลักการ Decent work และ Happy Work Place อย่างจริงจัง ซึ่งจะทำให้เกิดความเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนขององค์กรได้

รังสรรค์ ภิรมย์ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวัดระดับความสุขของประชากรในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาถึงลักษณะทาง เศรษฐกิจและสังคม ของอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาถึงระดับความสุข จากตัวชี้วัด ความสุขของประชากร อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสุข ของประชากร อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ โดยตัวชี้วัดความสุขแบ่งออกเป็น 8 หมวด ได้แก่ การมี หลักประกันในชีวิต การมีร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง การมีครอบครัวที่อบอุ่น การมีชุมชนเข้มแข็ง การมีสิ่งแวดล้อมที่ดี การมีอิสรภาพ การมีความภาคภูมิใจ และ การเข้าถึงธรรมชาติด้วยการอยู่ ร่วมกัน ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถามประชากรในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 150 คน แบ่งเป็นหมู่ที่ 3 ตำบลยางน่อง 45 คน หมู่ที่ 5 ตำบลยางน่อง 45 คน หมู่ที่ 2 ตำบลสารภี 30 คน และหมู่ที่ 4 ตำบลสารภี 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลาย ขั้นตอน ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิง พรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และการทดสอบไคสแควร์ จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบ แบบสอบถามในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 150 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 56.7 มีอายุระหว่าง 50-59 ปีร้อยละ 28 มีสถานะภาพสมรสร้อยละ 62.7 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 33.3 มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนร้อยละ 28 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาทร้อยละ 64 และส่วนใหญ่ไม่มีเงินออมร้อยละ 46 ไม่มีหนี้สินร้อยละ 58 ในส่วนของประชากรที่มีหนี้สิน พบว่า ส่วนใหญ่มีหนี้สินเพื่อยานพาหนะร้อยละ 39 เป็นจำนวนเฉลี่ย 21,507.88 บาท ในระดับ ความสุขทั้ง 8 หมวดของประชากรในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีความสุขในระดับมาก มี คะแนนเฉลี่ย 3.56 โดยมีความสุขในแต่ละหมวดอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ หมวดการมี ครอบครัวที่อบอุ่น การเข้าถึงธรรมชาติด้วยการอยู่ร่วมกัน การมีร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง การมี ความภาคภูมิใจ การมีอิสรภาพ และการมีหลักประกันในชีวิต ส่วนหมวดการมีชุมชนเข้มแข็ง และ การมีสิ่งแวดล้อมที่ดี ประชากรมีความสุขอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสุขกับระดับความสุขในหมวดต่างๆ โดยใช้การทดสอบไคส แควร์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับระดับความสุข ในหมวดการมีสิ่งแวดล้อมที่ดี เงินออมมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขในหมวดการมีหลักประกัน ในชีวิต การมีร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง การมีชุมชนเข้มแข็ง การมีอิสรภาพ และการมีความ ภาคภูมิใจ หนี้สินมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขในหมวดการมีหลักประกันในชีวิต การมีชุมชน เข้มแข็ง อายุมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขในหมวดการมีความภาคภูมิใจ ระดับการศึกษามี ความสัมพันธ์กับระดับความสุขในหมวดการมีหลักประกันในชีวิต การมีชุมชนเข้มแข็ง และการมี

ความภาคภูมิใจ อาชีพมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขในหมวดการมีร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง สำหรับสถานภาพการสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความสุขในทุกหมวด

วรุฒิ ทาอุโมงค์ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวัดความสุขเชิงเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ของกลุ่มผู้สูงอายุ ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน วัตถุประสงค์หลักในการศึกษาคั้งนี้คือ เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดและองค์ประกอบตัวชี้วัดที่อาจส่งผลกระทบต่อระดับความสุขของกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จำนวน 341 ตัวอย่าง อันจะนำไปสู่การยกระดับสวัสดิการและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแนวทางหรือแนวนโยบายในการรับรองการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่มีแนวโน้มของผู้สูงอายุในสัดส่วนที่เพิ่มมากกว่ากลุ่มบุคคลวัยอื่นๆ เพื่อสนองกับคำกล่าวที่ว่า “ผู้สูงวัยเป็นหลักชัยของสังคม” ภายใต้แบบจำลอง ทฤษฎีความสุข แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงและการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ซึ่งแบบจำลองที่มีความเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์คือ แบบจำลองทางเลือกเชิงคุณภาพ โดยที่การประมาณค่านั้นจะเป็นแบบจำลองสมการถดถอยที่มีตัวแปรตามเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ในรูปของแบบจำลองโลจิตแบบเรียงลำดับ (Ordered Logit Model) ด้วยมาตรการวัดที่ถูกแบ่งออกเป็น 7 ระดับ 5 ตัวชี้วัด (ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพ) และ 67 องค์ประกอบ ด้วยวิธีการประมาณค่าความน่าจะเป็น (Probability) และการวิเคราะห์ผลกระทบส่วนเพิ่มหน่วยสุดท้าย (Marginal Effect) ภายใต้ข้อสมมติฐานที่ว่า ระดับความสุขโดยรวมของกลุ่มผู้สูงอายุกลุ่มขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระ ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระจะส่งผลกระทบต่อระดับความสุข โดยรวมในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ การประมาณค่าระดับความสุขของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลอุโมงค์ที่พบ อยู่ในระดับปานกลาง โดยที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในตัวชี้วัดด้านสุขภาพมากที่สุด และเพื่อการพัฒนาดัชนีให้มีความแม่นยำและถูกต้องมากขึ้น ควรทำการวัดระดับความสุขในกลุ่มประชากรกลุ่มเดิมซ้ำในช่วงระยะเวลาที่ต่างกัน

ตารางที่ 2.1 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชื่อผู้วิจัย	พ.ศ.	ชื่อเรื่อง	วิธีวิเคราะห์	ผลการศึกษา
อภิสิทธิ์ ชำรงวรารกุล	2543	กระบวนการพัฒนาตัวชี้วัดความสุขของประชาชนชาวไทย	ดำเนินการวิจัยโดยใช้ Focus group discussion	ความสุขสามารถแบ่งออกได้ 8 หมวด และผลการวิจัยได้สนับสนุนกรอบความคิดเรื่องความสุขของมนุษย์ที่เป็นความรู้สึกร และการให้คุณค่าของแต่ละปัจเจกเชิงอัตวิสัย (Subjective and value laden) มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	พ.ศ.	ชื่อเรื่อง	วิธีวิเคราะห์	ผลการศึกษา
อภิสิทธิ์ ช่างวรารกุล (ต่อ)				ตามประสบการณ์ และ วัฒนธรรมของสังคมนั้น
ศูนย์ภูพานศึกษา	2547	ความสุขมวลรวม ประชาชาติ (Gross National Happiness: GNH)	เสาหลักแห่ง ความสุขทั้งสี่ ได้แก่ 1) การ พัฒนาทาง เศรษฐกิจที่ ยั่งยืน 2) การ อนุรักษ์และ ส่งเสริมคุณค่า ทางวัฒนธรรม 3) การรักษา สิ่งแวดล้อมทาง ธรรมชาติ 4) การมีธรรม มาภิบาล	ทั้ง 4 หลักการจะเน้นการ พัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอย่าง เท่าเทียมและยั่งยืน มีความ โปร่งใสและมีคุณธรรม เพื่อทำ ให้ประชากรได้พบกับความสุข ที่แท้จริงร่วมกัน
สุชุม เกลยทรัพย์	2548	การสำรวจความสุข คนไทย ปี พ.ศ. 2548	สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจก แจงความถี่ ร้อย ละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความสุขของประชาชน ในปี พ.ศ. 2548 ลดลงจากเดิม ทั้งในด้านภาพรวมของ ความสุข และเมื่อจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพ สมรส และกลุ่มอายุ
สุภาณี สุชนะนรินทร์	2548	ปัจจัยที่มี ความสัมพันธ์กับ ความสุขของ ประชาชน อำเภอท่า ปลา จังหวัด อุตรดิตถ์	เครื่องมือที่ใช้ ศึกษาเป็น แบบสอบถาม และได้ทำการ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีหาค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความ เบี่ยงเบน	ประชาชนไม่สามารถสร้าง ความสุขที่แท้จริงได้ด้วยตนเอง ทั้งที่สามารถแสวงหาได้ง่ายจาก ภายในจิตใจของตน แต่กลับมุ่ง แสวงหาความสุขจากภายนอกที่ ต้องพึ่งพาวัตถุ ดังนั้นการพัฒนา ควรกลับไปสู่ในเรื่องจิตใจของ มนุษย์ เพื่อให้สามารถต่อต้าน ความทุกข์และเพิ่มความสุขได้

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	พ.ศ.	ชื่อเรื่อง	วิธีวิเคราะห์	ผลการศึกษา
สุภาณี สุชนะนาคินทร์(ต่อ)	2548		มาตรฐาน และทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติ ไค-สแควร์	
รศรินทร์ เกรย์ ปึงปอนด์ รักอำนวยกิจ และศิริพันธ์ กิตติสุข สถิตย์	2549	ความสุขบนความพอเพียง: ความมั่นคงในบั้นปลายชีวิต	การสำรวจโดยมีการเลือกตัวอย่างแบบ Stratified two stage sampling วิเคราะห์โดยใช้เทคนิควิธีวิเคราะห์แบบถดถอยเชิงซ้อน (Multiple regression analysis)	ความสุขเป็นสิ่งที่วัดได้ในเชิงปริมาณ และระดับความสุขสามารถขึ้นอยู่กับทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน
นิตานาด อินทะเล	2550	การวัดระดับความสุขของประชาชน: กรณีศึกษาเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะขาวน้อย อำเภอเกาะขาว จังหวัดพังงา	วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS for Window สถิติพื้นฐานที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	เฉลี่ยในภาพรวมแล้วระดับความสุขของประชากรอยู่ในระดับปานกลาง
พิริยะ ผลพิรุฬห์และปึงปอนด์ รักอำนวยกิจ	2550	ความสุขกายสบายใจของคนเมือง	วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิธีวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงซ้อน โดยใช้ 2 แบบจำลอง	<ul style="list-style-type: none"> - รายได้ไม่มีผลกระทบต่อระดับความสุขของคนไทย - ความเป็นเมืองได้ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกสบายใจต่อ

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	พ.ศ.	ชื่อเรื่อง	วิธีวิเคราะห์	ผลการศึกษา
พิริยะ ผลพิรุฬห์และปองปอนด์ รักอำนวยกิจ(ต่อ)	2550		คือ Linear Probability และ Probit Model สำหรับการวิเคราะห์ตัวแปร ส่วนการวิเคราะห์ระดับความสุขจะใช้ การวิเคราะห์ จากแบบจำลอง Linear Ordinary Least Square	ผู้ที่อยู่อาศัยในเชิงลบ - คนที่อาศัยอยู่ในเมือง มีระดับความสุข ใกล้เคียงกับคนที่ อาศัยในชนบท
แอนนา สํารายุ	2550	การวัดระดับความสุขของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกมลา อำเภอกะบุรี จังหวัดภูเก็ต	ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Window สำหรับสถิติพื้นฐานที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสุขของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกมลา ด้านที่มีระดับความสุขมากได้แก่ ด้านการมีสุขภาพะ ด้านการเศรษฐกิจเป็นธรรมและเข้มแข็ง ด้านชุมชนเข้มแข็ง ด้านสิ่งแวดล้อมดีมีระบบนิเวศสมดุล และด้านสังคมประชาธิปไตย ส่วนด้านที่มีระดับความสุขมากที่สุดคือ ด้านครอบครัวอบอุ่น
นพดล วรรณิกา	2551	ความสุขมวลรวมของคนไทย 18 จังหวัด จากทุกภูมิภาค ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2551	ทำการเก็บแบบสอบถามจำนวน 3,427 ตัวอย่าง	ค่าคะแนนความสุขมวลรวมของประชาชนจากคะแนนเดิม 10 ลดลงจาก 6.30 ในเดือนเมษายน มาอยู่ที่ 6.08 ในเดือนกรกฎาคม ซึ่งถือว่าลดลงอย่างมากจากที่เคยมีคะแนนสูงสุดในเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2550 ถึง 6.90 คะแนน

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	พ.ศ.	ชื่อเรื่อง	วิธีวิเคราะห์	ผลการศึกษา
เรียงชัย ต้นสุชาติ	2551	ดัชนีวัดความสุขและความอยู่ดีมีสุขของประชากรอำเภอสันทรายจังหวัดเชียงใหม่	ใช้แบบจำลองโพรบิตแบบเรียงลำดับ (Ordered Probit model)	เพศหญิงมีความสุขโดยเฉลี่ยมากกว่าเพศชาย สถานภาพสมรสมีความสุขมากกว่าสถานภาพโสด และหย่าร้างหรือม่าย และจากแบบจำลองโพรบิตแบบเรียงลำดับ แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรเชิงปริมาณทางเศรษฐศาสตร์ อันได้แก่ รายได้ และการออม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุข นอกจากนี้ การศึกษานี้ยังแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรที่ไม่ใช่เศรษฐศาสตร์ เช่น ความอบอุ่นภายใน ครอบครัว สุขภาพกาย และสุขภาพจิต และปัญหาทางสังคมมีผลกระทบต่อระดับความสุข
เรียงชัย ต้นสุชาติ และ ธรรณูชนก คำแก้ว	2551	ดัชนีวัดความสุขและความอยู่ดีมีสุขของสมาชิกชุมชนในมูลนิธิโครงการหลวง	วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคและวิธีการทางเศรษฐมิติแบบจำลองโพรบิตแบบเรียงลำดับ (Ordered Probit model) และคำนวณหาผลกระทบหน่วยท้ายสุด (Marginal effect)	ดัชนีความสุข และความอยู่ดีมีสุขประกอบไปด้วย 6 หมวดคือ เศรษฐกิจ ครอบครัว สุขภาพ สังคมและวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สวัสดิการทางสังคม และธรรมาภิบาล โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้น้ำหนักดัชนีชี้วัดหมวดเศรษฐกิจมากที่สุด

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	พ.ศ.	ชื่อเรื่อง	วิธีวิเคราะห์	ผลการศึกษา
เชษฐภูมิ วรรณไพศาล	2552	เศรษฐศาสตร์ว่า ด้วยความสุข กรณีศึกษา: กลุ่ม แรงงานตัดเย็บของ บริษัท ภัทธานำพูน จำกัด	ทำการวิเคราะห์ โดยใช้สถิติเชิง พรรณนา และ การวิเคราะห์ ด้วย แบบจำลองโล จิท (Logit model) รวมทั้ง เทคนิควิธี วิเคราะห์การ ประมาณภาวะ ความน่าจะเป็น สูงสุด (Maximum likelihood estimate: MLE) และเทคนิค วิเคราะห์ Marginal effect	ผลการวิจัยที่พบได้สอดคล้อง กับแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้ทั้ง 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านการทำงาน (Work) มิติด้านรายได้ (Income) และมิติด้าน สภาพแวดล้อมในการทำงาน (Work Environment) พบว่า กลุ่มผู้ใช้แรงงานในบริษัทนี้มี ความสุขภายใต้องค์ประกอบ ของมิติทั้ง 3 จากทฤษฎีที่กล่าว อ้าง
รังสรรค์ ภิรมย์	2552	การวัดระดับ ความสุขของ ประชากรในอำเภอ สารภี จังหวัด เชียงใหม่	การวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้ สถิติเชิง พรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และการทดสอบ ไคสแควร์	ในระดับความสุขทั้ง 8 หมวด ของประชากร ในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีความสุขใน ระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 3.56 โดยมีความสุขในแต่ละหมวด อยู่ในระดับมาก
รวุฒิ ทาอุโมงค์	2554	การวัดความสุขเชิง เศรษฐศาสตร์แนว ใหม่ของกลุ่ม ผู้สูงอายุ ตำบล อุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	การวิเคราะห์คือ แบบจำลอง ทางเลือกเชิง คุณภาพ โดยที่ การประมาณค่า นั้นจะเป็น	การประมาณค่าระดับความสุข ของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล ตำบลอุโมงค์ที่พบ อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยที่กลุ่มตัวอย่าง ให้ความสำคัญในตัวชี้วัดด้าน สุขภาพมากที่สุด

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชื่อผู้วิจัย	พ.ศ.	ชื่อเรื่อง	วิธีวิเคราะห์	ผลการศึกษา
วรวุฒิ ทาอุโมงค์ (ต่อ)	2554		แบบจำลองสมการถดถอยที่มีตัวแปรตามเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ในรูปของแบบจำลองโลจิตแบบเรียงลำดับ (Ordered Logit Model)	

2.4 กรอบแนวคิดแบบจำลอง

จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสุขของประชากรในชุมชนทิพย์เนตร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มาสร้างกรอบแนวคิดของการศึกษาได้ ดังนี้ ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของประชากร ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เงินออม และหนี้สิน ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของประชากร ได้แก่ ด้านครอบครัว ประกอบไปด้วย คนในครอบครัวมีความรักใคร่กลมเกลียวมีความรักความผูกพันต่อกัน มีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกัน มีการอบรมเลี้ยงดูสมาชิกวัยเยาว์ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ มีการเลี้ยงดูผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข มีความซื่อสัตย์ต่อกัน ด้านเศรษฐกิจ ประกอบไปด้วย มีความพึงพอใจในอาชีพการงาน มีการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและมีที่ดินทำกินของครอบครัว มีรายได้ที่เพียงพอและเป็นธรรมอย่างต่อเนื่อง ด้านสุขภาพ ประกอบไปด้วย มีโรคประจำตัวที่ต้องรักษาอย่างต่อเนื่อง มีโอกาสออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีโอกาสได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี มีความสุขเมื่อเห็นผู้อื่นประสบความสำเร็จ มีความทุกข์เมื่อเห็นผู้อื่นประสบกับความทุกข์ยากลำบาก เป็นมิตรกับคนรอบข้าง มีจิตใจยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม ได้เข้าวัดทำบุญทำทานและช่วยเหลือผู้อื่นมากน้อยเพียงใด สามารถควบคุมสติอารมณ์เมื่อมีเหตุการณ์คับขันหรือร้ายแรงเกิดขึ้น รู้สึกยินดีเมื่อท่านสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างสำเร็จลุล่วง ด้านสังคมและวัฒนธรรม ประกอบไปด้วย ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่มีส่วนช่วยในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชุมชน มีความสุขในการจัดกิจกรรมทาง

สังคมร่วมกันในชุมชน มีความมั่นใจว่าคนในชุมชนของท่านจะช่วยเหลือท่านถ้ามีเหตุการณ์ร้ายแรง หรือฉุกเฉินเกิดขึ้นกับท่าน คนในชุมชนมีความสามัคคีไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก ผู้นำชุมชนเป็นผู้นำที่ดี ชุมชนมีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ชุมชนมีปัญหาการรวมกลุ่มดื่มสุราและเล่นการพนัน ด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ในชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากสารเคมีและปราศจากมลพิษทางสิ่งแวดล้อม ในชุมชนมีเส้นทางคมนาคม ไฟฟ้า น้ำประปา ที่สะดวกสบาย ในชุมชนมีเจ้าหน้าที่ตำรวจหรืออาสาสมัครดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยให้แก่ชีวิตและทรัพย์สินของคนในชุมชน ท่านมีความปลอดภัยจากการประทุษร้ายทางด้านร่างกาย ท่านมีความปลอดภัยจากการถูกข่มเหงทางจิตใจ ท่านได้ถูกผู้อื่นครอบงำทางด้านความคิด ท่านรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเมื่ออยู่ในชุมชน สามารถนำมาสร้างกรอบแนวคิดของการศึกษาได้ดังนี้

ระดับความสุขของประชากรในชุมชนทิพย์เนตร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของประชากร

ด้านครอบครัว
ด้านเศรษฐกิจ
ด้านสุขภาพ
ด้านสังคมและวัฒนธรรม
ด้านสิ่งแวดล้อม

ลักษณะทั่วไปของประชากร

- เพศ	- อาชีพ
- อายุ	- รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
- ระดับการศึกษา	- เงินออม
- สถานภาพการสมรส	- หนี้สิน

ระดับความสุข

0 = ไม่มีความสุข	3 = มีความสุขมาก
1 = มีความสุขน้อย	4 = มีความสุขมากที่สุด
2 = มีความสุขปานกลาง	

ภาพที่ 2.4 กรอบแนวคิดของการศึกษา